Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 2. 2011, sp. zn. 8 Tdo 78/2011, ECLI:CZ:NS:2011:8.TDO.78.2011.1

Číslo: 3/2012

Právní věta:

Pravomocné rozhodnutí správního orgánu o přestupku proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích podle § 22 odst. 1 písm. d) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, jehož se obviněný dopustil porušením ustanovení § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, tím, že jako řidič motorového vozidla se na výzvu policisty odmítl podrobit vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem, nebrání jeho trestnímu stíhání pro trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 tr. zák. Nyní jde o trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 tr. zákoníku., jestliže bylo zjištěno, že řídil motorové vozidlo skutečně pod vlivem alkoholu. S ohledem na odlišnost posuzovaných jednání, jakož i jejich následků v takovém případě nejde o porušení zákazu „ne bis in idem“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (publikované pod č. 209/1992 Sb.), neboť čin, pro který byl obviněný trestně stíhán, není totožný s činem, pro který bylo před příslušným správním orgánem proti němu vedeno řízení o přestupku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 02.02.2011

Spisová značka: 8 Tdo 78/2011

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Ne bis in idem, Ohrožení pod vlivem návykové látky, Překážka věci rozhodnuté

Předpisy: čl. 4 Protokolu č. 7 odst. 1 předpisu č. 209/1992Sb.
§ 11 odst. 1 písm. j) tr. ř.
§ 201 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného O. F. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 1. 10. 2010, sp. zn. 6 To 509/2010, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Karviné pod sp. zn. 9 T 45/2010.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Karviné ze dne 28. 6. 2010, sp. zn. 9 T 45/2010, byl obviněný O. F. uznán vinným trestným činem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1 tr. zák. Za tento trestný čin byl odsouzen podle § 201 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou roků. Podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dva roky.

Odvolání, kterým obviněný napadl shora uvedený rozsudek soudu prvního stupně, Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací usnesením ze dne 1. 10. 2010, sp. zn. 6 To 509/2010, podle § 256 tr. ř. zamítl.

Obviněný podal proti tomuto usnesení odvolacího soudu prostřednictvím obhájce z důvodů podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. dovolání, v němž odkázal na dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. Namítl, že trestní stíhání v této trestní věci bylo vedeno pro stejný skutek, o kterém již dříve bylo jiným orgánem rozhodnuto, a proto trestní stíhání bylo podle zákona nepřípustné. Za důvod namítané nepřípustnosti trestního stíhání označil rozhodnutí Odboru dopravy Magistrátu města K. ze dne 24. 8. 2009, sp. zn. MMK/074972/2009, jímž bylo pravomocně zastaveno řízení o přestupku, kterého se měl dopustit zcela totožným jednáním, pro které bylo později zahájeno nyní vedené trestní stíhání, byla podána obžaloba a následně byl pravomocně odsouzen, aniž by se soudy touto námitkou zabývaly. Obviněný poukázal na podstatu vymezení skutku a na totožnost skutku a uvedl, že výše zmíněným rozhodnutím správního orgánu bylo pravomocně zastaveno řízení pro přestupek, jehož se měl dopustit tím, „že dne 31. 5. 2009 kolem 00.08 hodin v K. – M. jako řidič motorového vozidla zn. Renault Mégane Scénic přes výzvu policisty podle zvláštního právního předpisu se odmítl podrobit orientačnímu i odbornému vyšetření zjišťujícímu obsah alkoholu včetně odběru biologického materiálu k jeho stanovení“. K zastavení tohoto řízení došlo proto, že nebylo prokázáno, že by přestupek spáchal. Totožnost skutku nemění okolnosti, které pouze individualizují skutek, zejména pokud jde o čas a místo spáchání trestného činu, formu zavinění, rozsah následku, způsob provedení, pohnutku. S ohledem na tyto okolnosti obviněný měl za to, že napadeným rozhodnutím Krajského soudu v Ostravě byl porušen zákaz „*ne bis in idem*“, podle kterého nesmí být nikdo stíhán opětovně pro týž skutek. Protože v souladu dřívější trestní stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím jiného oprávněného orgánu ve smyslu § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., nebylo možné v řízení pokračovat a mělo být zastaveno.

Proto obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 1. 10. 2010, sp. zn. 6 To 509/2010, zrušil a sám ve věci rozhodl rozsudkem tak, že se podle § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. trestní stíhání obviněného zastavuje.

Nejvyšší soud jako soud dovolací poté, co shledal, že dovolání obviněného je přípustné, že bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, zkoumal, zda obviněný dovolání opřel o skutečnosti, které dopadají na jím označený dovolací důvod.

Podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže bylo proti obviněnému vedeno trestní stíhání, ačkoli podle zákona bylo nepřípustné. Tento důvod lze uplatnit jen za situace, když byl dán některý z obligatorních důvodů uvedených v § 11 odst. 1 tr. ř., pro který nelze trestní stíhání zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, neboť výlučně v tomto ustanovení trestní řád taxativně vypočítává důvody nepřípustnosti trestního stíhání (viz rozhodnutí č. 38/2005 Sb. rozh. tr.).

Obviněný se v mimořádném opravném prostředku dovolává nepřípustnosti trestního stíhání proto, že o skutku, který je předmětem tohoto trestního řízení, již rozhodl jiný orgán, tj. z důvodu překážky „ne bis in idem“. Uvedenou překážku, která zakládá nepřípustnost trestního stíhání, v souladu s ustáleno judikaturou Nejvyššího soudu představují ty okolnosti, jež jsou vymezeny v čl. 40 odst. 5

Listiny základních práv a svobod a v ustanoveních § 11 odst. 1 písm. f), g) a h), j), odst. 4 tr. ř. a také § 11a tr. ř. Obdobný účinek mají i čl. 14 odst. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (publikovaného pod č. 120/1976 Sb.) a čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (publikované včetně citovaného protokolu pod č. 209/1992 Sb.), kterými je Česká republika rovněž vázána. Z těchto norem vyplývá právo nebýt stíhán, souzen nebo trestán dvakrát za tentýž čin. Zásada ne bis in idem – zákaz dvojího souzení a potrestání za týž čin (skutek) ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod – brání též trestnímu stíhání a odsouzení toho, proti němuž dřívější přestupkové řízení o témže skutku trestněprávní povahy meritorně skončilo pravomocným rozhodnutím příslušného správního orgánu, za který je nutno považovat i policejní orgán, jestliže toto rozhodnutí nebylo zrušeno z podnětu mimořádného opravného prostředku. Na tento případ sice nedopadá ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., nicméně ustanovení čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod lze aplikovat přímo s odkazem na ustanovení § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř. a čl. 10 a čl. 95 Ústavy České republiky. Jde tedy o jeden z případů nepřípustnosti trestního stíhání ve smyslu dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2008, sp. zn. 5 To 527/2008).

Pro posouzení přípustnosti trestního stíhání z hlediska zásady „ne bis in idem“ je rozhodné to, zda jde či nejde o stejný skutek, a proto je potřeba připomenout, že skutek je pojmem trestního práva procesního i hmotného. Je nutné rozlišovat mezi skutkem a trestným činem. Zatímco skutek jako pojem procesně právní je chápán jako událost ve vnějším světě vyvolaná činem člověka, trestný čin jako pojem hmotně právní je souhrnem skutečností, které vyčerpávají znaky skutkové podstaty některého trestného činu a podmiňují trestní odpovědnost (srov. i rozhodnutí č. 33/1974 Sb. rozh. tr.). Procesně právní a hmotně právní chápání skutku se částečně překrývá. Prolínání hmotně právního a procesního pojetí skutku může mít význam právě při posuzování otázky, zda vznikla překážka věci rozhodnuté ve smyslu § 11 odst. 1 tr. ř., či nikoli (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2002, sp. zn. 5 Tdo 494/2002, publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, č. 2, r. 2003, pod č. T 497.). Podstatu skutku tvoří jednání pachatele a následek tímto jednáním způsobený, který je relevantní z hlediska trestního práva hmotného. Jednání je projev vůle pachatele ve vnějším světě, který může spočívat v konání nebo v opomenutí či nekonání. Jen takové děje, které jsou jednáním, lze v trestním řízení dokazovat a právně kvalifikovat a jen jednáním může být způsoben následek významný pro trestní právo. Následek spočívá v porušení nebo ohrožení hodnot (zájmů, vztahů) chráněných trestním zákonem (tj. života, zdraví, osobní svobody, majetku, atd.) a jako znak některého jednotlivého, individuálního trestného činu ve své konkrétní podobě spojuje dílčí útoky (akty) do jednoho skutku a zároveň umožňuje dělit chování člověka na různé skutky (viz rozhodnutí č. 8/1985 a č. 1/1996-I. Sb. rozh. tr.). Skutek je tvořen souhrnem určitých popsaných skutkových okolností, nikoli jejich právním posouzením (Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl., 5. vydání. Praha: C. H. Beck 2005, s. 1682, 1686 a1687). Podstata skutku je určována účastí obviněného na určité události popsané v žalobním návrhu, z níž vzešel následek porušující nebo ohrožující společenské zájmy chráněné trestním zákonem (viz rozhodnutí č. 64/1973 Sb. rozh. tr.).

Vzhledem k tomu, že předpisy trestního práva nedefinují, co tvoří skutek v konkrétní projednávané věci a kdy je totožnost skutku zachována, je nutné zkoumat tyto otázky vždy podle individuálních okolností každé jednotlivé trestní věci.

Jednání a následek, popřípadě další právně relevantní skutkové okolnosti, se při posuzování totožnosti skutku porovnávají podle toho, jak jsou uvedeny ve skutkové větě odsuzujícího rozsudku a jak byly zjištěny v rámci přestupkového řízení, na základě něhož byl učiněn výrok rozhodnutí o přestupku. O totožnosti skutku mohou rozhodnout jen okolnosti a závěry skutkové, které jsou právně relevantní, nikoliv pouze závěry právní.

V připojeném spise nyní projednávané trestní věci je založeno rozhodnutí Magistrátu města K.,

odboru dopravy, sp. zn. MMK/074972/2009, ze dne 24. 8. 2009, jímž bylo podle § 76 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. o přest."), zastaveno přestupkové řízení vedené proti nyní obviněnému O. F. pro přestupek podle § 22 odst. 1 písm. d) zák. o přest., jehož se měl dopustit porušením ustanovení § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, tím, že „dne 31. 5. 2009 kolem 00.08 hodin v K. – M. jako řidič motorového vozidla zn. Renault Mégane Scénic přes výzvu policisty podle zvláštního právního předpisu (zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodlivými působeními tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů) se odmítl podrobit orientačnímu i odbornému vyšetření zjišťujícímu obsah alkoholu včetně biologického materiálu k jeho stanovení".

Jak je patrné z popisu tohoto skutku, pro nějž byl obviněný projednáván v řízení o přestupku, nevykazuje žádnou shodu s činem, pro který se vedlo trestní stíhání obviněné završené dovoláním napadeným usnesením odvolacího soudu. Zde byl obviněný stíhán pro skutek spočívající v tom, že „dne 31. 5. 2009 v 00.08 hodin v K. –M. v ulici Č. poblíž restaurace A. řídil v protisměru vlastní osobní motorové vozidlo zn. Renault Mégane Scénic, přestože byl ovlivněn alkoholem v takové míře, že nemohl bezpečně ovládat a řídit vozidlo, když podle znaleckého posudku z oboru soudního lékařství, odvětví toxikologie, měl v krvi v době řízení nejméně 1,5 g/kg alkoholu, přičemž po ujetí 25 metrů byl zastaven a kontrolován hlídkou Policie České republiky, Obvodního oddělení K. – M.".

Srovnáním obou popsaných činů je zřejmé, že se tyto skutky liší v jednáních kladených obviněnému za vinu. V případě přestupku spočívalo jednání obviněného v tom, že se „přes výzvu policisty odmítl podrobit orientačnímu i odbornému vyšetření zjišťujícímu obsah alkoholu včetně biologického materiálu k jeho stanovení". Trestného činu, pro který bylo vedeno trestní stíhání v nyní posuzované věci, se obviněný dopustil tím, že „řídil osobní motorové vozidlo, přestože byl ovlivněn alkoholem v takové míře, že nemohl bezpečně ovládat a řídit vozidlo, neboť měl v krvi v době řízení nejméně 1,5 g/kg alkoholu". Je tedy patrné, že uvedená jednání nejsou shodná, neboť u přestupku se obviněný odmítl podrobit vyšetření, kdežto u trestného činu řídil motorové vozidlo, ač jeho schopnost vykonávat tuto činnost byla ovlivněna požitým alkoholem.

Uvedené činy se však neshodují ani co do vzniklého následku, neboť přestupek podle § 22 odst. 1 písm. d) zák. o přest. spočíval v porušení ustanovení § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů, vyjadřujícím povinnost řidiče podrobit se na výzvu policisty nebo strážníka obecní policie vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem. Následkem, který zde nastal a jímž obviněný porušil zájem chráněný ustanovením § 22 odst. 1 písm. d) zák. o přest., je nerespektování pokynu policejního orgánu a tím narušení řádného výkonu policejního orgánu nad bezpečností silničního provozu a dodržováním povinností jeho účastníky. U trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 tr. zák. jde o ohrožovací delikt, u něhož je následkem vyvolání stavu ohrožení, které nemusí být bezprostřední a konkrétní. Objektem, který je chráněn, je život a zdraví lidí a majetek proti ohrožení určitého druhu, zde konkrétně před opilými řidiči motorových vozidel.

V posuzovaném případě tedy nedošlo k porušení zásady „ne bis in idem", neboť čin, pro který byl obviněný v projednávané trestní věci staven před soud, není totožný s činem, pro který bylo zastaveno správní řízení vedené proti obviněnému pro přestupek u odboru dopravy Magistrátu města K. pod sp. zn. MMK/074972/2009. Jde tedy o odlišné skutky (činy), jejichž znaky se obsahově nepřekrývají v žádných právně relevantních okolnostech, přičemž jeden z nich byl posuzován v rámci trestního řízení a další z nich v řízení přestupkovém.

Soudy nižších stupňů nepochybily, pokud obviněného uznaly vinným trestným činem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1 tr. zák., přičemž se zabývaly všemi rozhodnými

skutečnostmi ve vztahu k této skutkové podstatě.

Nejvyšší soud proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné.